

Kisné Farkas Gabriella

Volt egyszer egy iskola...

A Békés-Tarhosi Énekiskola¹ története

A második világháború befejezése után Békés megyében, a Békés községhez tartozó Tarhoson létrejött egy iskola, a Kodály Zoltán zeneoktatási elvein alapuló és azok szerint működő tarhosi énekiskola. A mindössze 7 és fél tanévet megélt intézmény figyelemre méltó eredményei és különös története megérdemli, hogy ne csak a zenészszakma, hanem a széles nagyközönség is jobban megismerje a „tarhosi csodá”-t.

Az iskola történetét erőteljesen meghatározták a korabeli politikai-történelmi események és változások. A háború utáni újjáépítést áthatotta a reménykedés egy szebb és jobb jövőben, egy új Magyarország felépítésének lendülete. 1948-ban azonban a kommunista párt megszerezte a hatalmat, és hamar kiderült, hogy felszabadulás helyett szovjet megszállás, a demokratikus Magyarország építése helyett egy szovjet mintájú egypárti diktatúra vette kezdetét Rákosi Mátyás vezetésével.

Az élet minden területén újításokat, reformokat vezettek be, így a kultúrát és ezen belül az oktatást is a modern elvárásokhoz igazították. A korabeli magyar zeneoktatást Kodály Zoltán munkássága határozta meg. Kodály 1925 óta foglalkozott az ének- és zeneoktatás kérdésével. A zeneszerző Kodály a saját és kortárs zeneművek kedvezőtlen fogadtatása kapcsán jutott el arra a felismerésre, hogy ennek oka a magyar közönség alacsony zenei műveltsége. A Nyugat-Európában használatos zenetanítási módszerek és a hazai állapotok tanulmányozása után kialakította saját elveit, álláspontját, melyek alapján tanítványai – többek között Ádám Jenő, Kerényi György – kidolgozták az iskolai énektanítás módszertanát. (Később kiegészítették az óvodai énekoktatással, illetve az általános és középiskolai tananyagot összehangolva becsatlakoztatták a zenei felsőoktatásba is.)

A ma Kodály-módszerként ismert eszmerendszer lényege, hogy az iskolai oktatásban a többi tantárggyal egyenrangúan fontos szerepet kapjon a zenei nevelés. Ennek eszköze az éneklés, hiszen ez a „hangszer” mindenki számára elérhető. Az oktatás anyaga pedig mindenkor értékes zene legyen! Erre kiválóan alkalmas a magyar népdalkincs, amely egyszerűségében is magas rendű esztétikai értéket képvisel, és mint magyar zenei anyanyelv a tanulók zenei ismereteinek alapját képezi. *„Cél: a magyar zenekultúra. Eszközök: a zenei írás-olvasás általánossá tétele az iskolán keresztül... A magyar zenei közízlés felemelése, folyamatos haladás a jobb és magyarabb felé. A világirodalom remekműveinek közkinccsé tétele, eljuttatása minden rendű és rangú ember-*

¹ Az intézmény elnevezése többször változott működése alatt, az egyszerűség kedvéért itt: Békés-Tarhosi Énekiskola vagy tarhosi énekiskola.

hez.”² Az 1940-es évek közepére már készen álltak az új koncepciót tartalmazó kiadványok is: Ádám Jenő *Módszeres énektanítás a relatív szolmizáció alapján* című munkája, Kodály zenepedagógiai jellegű gyűjteményei, így a *333 olvasógyakorlat*, a *Bicinia Hungarica*, *Szó-mi daloskönyvek*, és 1948-ban a teljes énektankönyv-sorozat az általános iskolás korosztálynak, Kodály és Ádám Jenő közös szerkesztésében.

A tarhosi énekiskola megálmodója, fáradhatatlan szervezője és mindvégig igazgatója Gulyás György³ volt. A Zeneakadémián, ahol zeneszerzői és középiskolai énektanári oklevelet is szerzett, teljes mértékben magáévá tette Kodály zenepedagógiai elképzeléseit, és mind tanári, mind kórusvezetői munkájában eredményesen alkalmazta azokat. Tapasztalatai arra készítették, hogy egy új típusú

A tarhosi Wenckheim-kastély

énekiskolát hozzon létre, amelyben a kodályi koncepció a maga teljességében kibontakozhat. 1945 augusztusában benyújtotta tervét a Vallás- és Közoktatási Minisztériumba, egy Békéscsabán létesítendő magyar állami énekiskola létrehozására. Azzal indokolta felvetését, hogy a vidéki, szegény sorból származó fiatalok is tanulhassanak zenét, a kiemelkedő tehetségek faluról vagy tanyasi környezetből is eljuthassanak a Zeneakadémiára és művészpályára állhassanak. Az itt tanulók – később visszatérve szülőföldjükre – maguk is zenepedagógusok lehessenek. Ezzel pedig Magyarország zenei életébe a vidék is bekapcsolódhasson.

Az iskola alapításának tervét többen támogatták, köztük olyan nagy tekintélyű személyek is, mint Darvas József író, a Nemzeti Parasztpárt alelnöke, Veres Péter és Illyés Gyula írók, dr. Südy Ernő gyógyszerész, a csabai Auróra Kör⁴ zenei szakosztályának vezetője, és jó véleménnyel volt az ötletről Keresztury Dezső is, az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter. Maga Kodály Zoltán azonban nem helyezte: aggályosnak tartotta a félreeső helyszínt (ekkor már Békés-Tarhosról tárgyaltak) és az elszigeteltségből adódó, nem megfelelő szintű zenei képzést.

Hosszas egyeztetések után végül 1946. november 5-én született meg a minisztériumi engedély, amely jóváhagyta, hogy a Békés-Tarhos pusztán fekvő,

² Kodály: *Százéves terv* (1947). Első megjelenés – *100 éves terv* címmel – Énekszó, 1947/79., 1–2.

³ (1916, Köröstarcsa – 1993, Debrecen) tanító, ének-zenetanár, karnagy. 1954-től a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatója, a Zeneakadémia debreceni tagozatának alapító igazgatója, a hivatásos Kodály Kórus létrehozója, Liszt-díjas, érdemes művész.

⁴ Zenei, irodalmi és képzőművészeti kör Békéscsabán, az igényes kultúra terjesztésének céljával (1913–1943).

volt Wenckheim⁵-féle kastélyban egy új iskola létesüljön: az Országos Állami Ének- és Zenei Szakirányú Líceum⁶ és Tanítóképző Intézet, valamint az ahhoz kapcsolt Ének- és Zenei Gyakorló Általános Iskola és Kollégium. Ezzel megszületett az első nem városi zenei szakirányú középiskola és tanítóképző intézet, valamint az első ének-zene tagozatos általános iskola Magyarországon!

Kodály Tarhoson, mellette Gulyás György

Mivel a miniszteri engedély novemberben érkezett meg, a tanítás csak a második félévben, 1947 februárjában kezdődhetett. Gulyás Györgynek csupán három hónapnyi ideje volt arra, hogy az oktatás beindításához az alapvető feltételeket biztosítsa. Két nagyobb épület, maga a kastély⁷ és a tisztartói lakás állt rendelkezésükre az iskolai tantermek, a kollégium és a közös helyiségek kialakítására. A szükséges

bútorok (ágyak, székek, padok, asztalok, vaskályha) mellett sürgősen szerezniük kellett tankönyveket és tanszereket, valamint elkészíteni az oktatás alapját képező tantárgyi felosztást és a tanmeneteket. Megalakult a tanári kar is. Gulyás György elsősorban saját korábbi tanítványait hívta meg Tarhosra, a többségük tanítói végzettséggel rendelkezett. 1947 januárjában megtartották az első zenei képességvizsgákat: a jelentkező gyermekek hallását, intonációs és ritmuskészségét, emlékezőképességét mérték fel. Az eredmények meglepően jól sikerültek, összesen 75 tanuló nyert felvételt az énekiskolába (65 fő az általános iskolába, 10 fő pedig a líceumba).

Milyen volt az énekalapú oktatás Tarhoson? Különleges tanterv alapján, emelt ének- és zenei óraszámokkal folyt a tanítás. Az alsó tagozatban hetente 6, felsőben 8, a líceumi osztályokban 10 órát fordítottak zenei tárgyakra (ének, társas-zene, hangszer és második hangszer). A növendékek évente több száz népdalt tanultak meg: ez volt a közös dalkincs, amelyeket nemcsak az órákon, hanem különböző közösségi eseményeken vagy játék közben, saját örömrükre is énekeltek. *„Egyszerűen elfogadtuk útravalónak azt, hogy mindenfajta zenélés alapja az éneklés, s hangszert is az vegyen a kezébe, aki énekelni tud és szeret.”⁸* Az iskola indulásával egy időben kórus is alakult a diákokból, az

⁵ A Wenckheim család a 18. században szerzett jelentős földbirtokokat Békés megyében, ők építették a legtöbb kastélyt és kúriát ezen a vidéken, meghatározó szerepet töltek be a megye gazdasági és kulturális életében.

⁶ A líceum mint iskolatípus megszűnt néhány év múlva.

⁷ A tarhosi kastély eredetileg földszintes, inkább udvarháznak nevezhető épület volt, a jelentős külső-belső átalakítások (pl. emeletráépítés) miatt elvesztette eredeti formáját; a kastélyhoz tartozó 23 hektáros, arborétum jellegű park ma is megvan.

⁸ Gulyás György, *Büneim... büneim?* Békés, 1988, 62.

ünnepélyes megnyitón már el tudták énekelni Kodály *Ger-gely járás* című kórusművét!

Nagyon különböző zenei felkészültségű gyerekek kerültek az iskolába, ezért kezdetben fontos cél volt a zenei ismeretek megalapozása. Mindez az éneklésen keresztül, a relatív szolmizáció bevonásával valósult meg. S hogy ez milyen újszerű volt, bizonyítja az is, hogy ekkor még nem beszéltek Kodály-módszerről,

Kóruspróba a szabadban, Gulyás György vezetésével

és a szolmizáció bevezetése sem volt országsszerte általános. Tarhoson azonban szolmizáltak a gyerekek és jól olvasták a kottát, de később áttértek az abszolút olvasásra. Kodály pedagógiai műveinek használatával a tudatos kottaolvasást érték el. Hangszert 3. osztálytól választhattak a tanulók. A cél az volt, hogy énekelve tanuljanak, művelődjenek és léphessenek be a zene birodalmába.

Az iskolaszervezés a kezdetektől a megszűnésig rengeteg problémát vetett fel. *„Milyen sok akadállyal kell megküzdeni kisebb helyen, mennyi értetlenség gördít akadályokat a jó szándék elé! [...] ez egész életemben végigkísért”* – írja Gulyás György visszaemlékezéseiben.⁹ Gulyás két fronton is kemény harcot vívott, egyrészt a megyei és országos feletteseivel, másrészt az iskola működésének napi gondjaival. A legnagyobb nehézséget az állandó átszervezés okozta. Még az oktatás irányítói sem látták az intézmény helyét az éppen akkor kialakulóban lévő új iskolarendszerben. Ezért többször is megváltozott az iskola elnevezése: a líceum megszűnésével előbb zenei szakirányú gimnázium, majd zeneművészeti szakközépiskola és zenei gimnázium lett. Csak az általános iskola maradt meg az eredeti formájában. Így eltértek az eredeti tervtől, amely elsősorban énekes néptanítók képzését tűzte ki célul.

A két kastélyépület szűkösnek bizonyult, az iskola folyamatos bővítésre szorult. A beígért támogatások késtek vagy meg sem érkeztek, ezért több átalakítást, bontást, építést önerőből, a tanárok, diákok bevonásával oldottak meg. *„A gyerekeket úgy neveltük, hogy átéljék a szellemi és a fizikai munka összhangját. Ezek a gyerekek tanultak, gyakoroltak és dolgoztak, s mindezt jó szívvvel tették.”*¹⁰

Szegényes, mondhatni mostoha körülmények között indult a tarhosi kollégisták élete: harmincan aludtak egy szobában, emeletes vaságyakon, szalmazsákra ágyaztak, a fürdőszoba egy helyiség volt lavórral, stb. A háborús évek után a vidéki gyerekek azonban nem ijedtek meg a szűkös körülményektől, és a kialakuló összetartó, egymást segítő közösség kárpótolta őket a hiányosságokért.

Az énekiskola oktató-nevelő munkájában jelentős helyet foglalt el a kórus. A tanulók más művészeti csoportokban is tevékenykedhettek – például néptánc

⁹ Uo., 13.

¹⁰ Gyarmath Olga, *Tudsz-e Tarhosért lelkesedéssel dolgozni?*, Békés, 2001.

Zenepavilon

vagy színháztársaság –, de az iskola jellegénél fogva központi szerepet töltött be az énekkar. Sikeres fellépéseik, versenyeredményeik hozták hírnevet és általános elismerést az intézménynek és vezető karnagyának. A járási és megyei versenyek után országos kórusversenyen is megmérették magukat. Az 1948-as országos kórusverseny Szegeden rendezett területi közép döntőjét megnyerték, és a dön-

tőben is kiemelkedő teljesítményt nyújtottak. A következő évben budapesti tanulmányúton vehettek részt: több alkalommal énekeltek a Rádióban és a Tervhivatalban, illetve a Városi Színházban szervezett énekkari hangversenyeken is felléptek. *„Művészi kifinomultság dolgában az est legnagyobb meglepetését a békés-tarhosi zeneiskola ifjúsági énekkara szolgáltatta.”* Az Új Világ kritikusa lelkesedve dicsérte a kórus kiegyenlített hangzását, tiszta intonációját és hibátlan szövegmondását, Gulyás Györgyöt pedig mint igazi muzsikust és született nevelőt köszöntötte.¹¹ A fővárosi sikerek után meghívást kaptak a Budapesti Világifjúsági Találkozó kórusversenyére, ahol erős nemzetközi mélyben a hatodik helyen végeztek.

Közben „otthon”, Tarhoson Gulyás György tovább folytatta küzdelmeit az iskola megmaradásáért, fejlődéséért. Fáradhatatlanul keresett jó tanárokat. Sikerült is megnyernie az ügynek olyan nagy tudású szakembereket, mint például Mező Imre (földrajz–biológia), Gyarmath Olga, Kapás Dezső. A gyarapodó diáklétszám miatt egyre nagyobb szükség volt hangszeres tanárookra is. Állandó szakmai kifogás volt a hangszeres oktatás gyengesége, megoldatlansága Tarhoson. Ma már nem is értjük, ezt hogyan lehetett számonkérni a pár éves intézménytől?! Az igaz, hogy a hangszeres oktatás is szinte a nulláról indult: *„A hangszeres oktatás úgy folyt, hogy a két szemközti terem egyikében volt az egyik zongora, Gulyás saját zongorája, a másik teremben a báró itt hagyott zongorája. Gyurka bácsi ingázott a két tanterem között. Kezdetben ő volt az egyetlen zenetanár.”*¹² Később jelentős hangszeres tanárok is működtek Tarhoson: Teőke Marianne, Czeizner Katalin, Sipos Éva (zongora), Friss Antal (cselló), Holló Sándor, Banda Márton, Vigh Árpád (hegedű), Ádám József (fúvós hangszerek, zenekar), Hernádi Ferenc (klarinét), Mánya Éva (szolfézs).

Az iskola munkáját, működését kezdetektől fogva nagy érdeklődés kísérte. Személyesen is felkereste az intézményt Keresztury Dezső, Karácsony Sándor, Ujfalussy József, Lajtha László, Farkas Ferenc. De érkeztek látogatók külföldről

¹¹ Új Világ, 1949. június 10.

¹² Kerényi Sándor cikke Tarhos Község Önkormányzatának honlapján: <http://tarhos.hu/tarhosi-eneiskola> – A szerző volt tarhosi diák, a MÁV Szimfonikusok első oboistája, majd a Zeneművészeti Főiskola docense.

is. Minden vendég elismerően nyilatkozott az itt tapasztaltakról. *„Az ide érkezők [...] számára megszűnnek a kétségek, a nagy kérdőjelek [...] Vannak, akit a közösség, a kollektív együttélés nagyszerűsége ragad magával. Másokat a tanulók megnyilvánulásai, az énekkar, a tánccsoport stb. nagy eredményei.”*¹³

Mivel magyarázható ez a kiemelkedő eredményesség Békés-Tarhoson? *„A környezet, az állandóan alakuló, formálódó közösség és lelkiismeretes oktató-nevelőmunka mellett elsősorban azzal, hogy a tanulók kedvvel, szeretettel, játékosan és szabadon, de közösségekben, vagyis közösen sajátították el az ének-zenei és szakmai ismereteket.”*¹⁴ Gulyás György a régi magyar kollégiumi, elsősorban pataki hagyományokból (közös játék, önszerveződés) és saját népi kollégiumi tapasztalataiból (bentlakásos internátus, szegény sorsú diákok segítése) is merített, amikor az énekiskolát megálmodta. Motiválta saját pályakezdése is, hiszen ő maga is szegény sorsú paraszti családból küzdötte fel magát. Meggyőződése volt, hogy csak erős és összetartó, önszervező közösség mutathat fel pedagógiai eredményeket. A sikeres oktatómunkának a nevelésen kell alapulnia. Mindezen célokat pedig leghatékonyabb módon a zene, a közös éneklés, muzsikálás keltette életre.

1950-ben két fontos látogatás történt Tarhoson. Tavasszal egy szovjet kulturális delegáció érkezett Novikov zeneszerző-karnagy vezetésével, aki elismerését nemcsak szóban fejezte ki. Hazatérve több moszkvai lapban is méltató cikket írt a magyar kórusiskoláról. Júniusban pedig Kodály is ellátogatott Tarhosra. Bár kezdetben ellenezte, megalakulásától fogva mégis figyelemmel kísérte az itt folyó munkát, a kórust többször is hallotta énekelni. Első látogatásakor maga „vizsgáztatta” a tanulókat: szolmizáltak, lapról olvastak, énekeltek. Kodály elégedetten nyugtázta a hallottakat: *„Tarhos nagy jövő előtt áll.”* E két látogatás sokat lendített az iskola minisztériumi megítélésén. Határozatot hoztak az intézmény fejlesztésére és a tárgyi feltételek javítására. Ennek nyomán épült fel a Zenepavilon.¹⁵ 1953. május 1-jén ünnepélyes keretek között, Kodály Zoltán avatta fel az új, oszlopos homlokzatú, szocialista-realista stílusú emeletes épületet, melyben a gyakorlásra szánt helyiségek mellett helyet kapott egy kiváló akusztikájú koncertterem is.

Úgy tűnt, hogy a sok nehézség ellenére egyenesbe jutott az intézmény. Bár a minisztérium 1953 januárjában vizsgálatot tartott Tarhoson, majd júniusban Révai József miniszter kollégiumi ülésre rendelte be az iskola vezetőit, ahol az állítólagos szabálytalanságok miatt felelősségre vonták Gulyásékat, az iskola továbbra is szép eredményeket mutatott fel. 1950-től kezdve a Zeneakadémiára is bekerültek a legkiemelkedőbb tarhosi diákok. 1954-ben rádióriport is készült *Látogatás a békés-tarhosi zeneiskolában* címmel a közvélemény figyelmének felkeltésére, ugyanis Gulyás György mindent megmozgatott az iskola megmentése érdekében. Mégis váratlan és megdöbbentő volt az iskola

¹³ Gulyás György beszámolója 1948 októberéből, megjelent: *Zenepedagógia*, 1949. III. évfolyam, 4. szám.

¹⁴ Csende Béla, *Békés-Tarhos*, Békés városi Tanács vb, 1976.

¹⁵ Gulyás György távlati tervében egy egész pavilonrendszer szerepelt, a zenein kívül az irodalmi, természettudományi és testnevelési pavilonok – a teljes műveltségi kör lehetőségével zenei iskolavárossá növeszthették volna Tarhost.

megszüntetése, és a mód, ahogyan azt megtették. Levélben értesítették az igazgatót 1954. augusztus 28-i dátummal, hogy az intézmény megszüntetése szükségessé vált a művészetoktatás területén zajló átszervezések miatt. Ezzel egy időben a diákok szülei is körlevélben értesültek a megszűnésről. Kodály így írt erről: *„1946-ban Gulyás György törhetetlen erélye megteremtette [a] semmiből Békéstarhost, az egyedül termékeny zenei népművelés fellegvárát. Rövid, páréves működése csodájára jártak külföldi vendégeink. De észrevették itthon is. Irigység és rosszakarat a személyi kultusz légkörében elérte, hogy egy tollvonással megszüntessék, kimondhatatlan kárára a népművelésnek és tekintélyes anyagi kárára az államnak.”*¹⁶

Az iskolát bezárhatták, de a „tarhosi szellem” tovább él. Tovább éltetik az egykori diákok, azok tanítványai, és ma már a „tarhosi unokák”, a tanítványok tanítványai viszik tovább azokat az értékeket, amelyeket Tarhoson teremtettek meg az elődök.¹⁷ Visszaemlékezéseikben a nosztalgikus érzéseken túl a legnagyobb tisztelet és elismerés hangján nyilatkoznak egykori alma materükről és tanítóikról.

„Az itt eltöltött hét év egy életre tarisznyázott fel a zenei képzés mellett emberséggel, hazaszeretettel és minden körülmények között való helytállással.” (Sebestyénne Farkas Ilona)

„Egyik legnagyobb és legszebb élményem. Ha nincs az életemben, nem valószínű, hogy zeneszerző lett volna belőlem.” (Szokolay Sándor)

„Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy csodaiskola, egy zöldellő énekpark... Tarhos... ahol békésen összecsengett a nyugati madrigál a keleti népdallal [...] és ahol még a madarak is szolmizáltak...” (Bartalus Ilona)

„Ezt a kodályi idézetet, »Mindent a nemzetért«, minden tarhosi igyekezett a gyakorlatba átültetni... Boldog vagyok, hogy a sors keze Tarhosra vezetett.” (Kerényi Sándor)

*„Tarhos nemcsak azért vált híressé és elismertté, mert kinevelt jó néhány élvonalbeli és elismert művészt, hanem azért is – és főleg azért –, mert az ország minden részébe szétküldte a tehetséges és tanult szakemberek tömegét.”*¹⁸

Innen indultak: Szokolay Sándor, Bozay Attila, Mező Imre zeneszerzők, Mező László gordonkaművész, Tarjáni Ferenc kürtművész, Rozgonyi Éva, Sebestyénne Farkas Ilona, Cseszka Edit karnagyok, Bartalus Ilona, Benczéné dr. Mező Judit zenepedagógusok, Csukás István költő, író. És még sokan, tanítók, hangszeres és szolfézstanárok, karvezetők. Az egykori Énekiskola 2007-ben Magyar Örökség díjat kapott, 2016 tavaszán kuratóriumi döntés alapján pedig a Nemzeti Értéktárba is bekerült.

„Az Énekiskola (1946–1954) egyedülálló alkotás. Életmű. Sem előzménye nem volt, sem utóda nincsen. Legendának sem legenda: szelleme folytatható.” (Gyarmath Olga)

¹⁶ Utószó a 333 olvasógyakorlathoz, 1961.

¹⁷ Az iskola alapításának 30 éves évfordulóján, 1976 júniusában Gulyás György elindította a Békés-tarhosi Zenei Napokat, koncertsorozattal, hangszeres és karvezetői kurzusokkal, kiállításokkal, anyanyelvi és vonózenekari táborral.

¹⁸ Farkas Lászlóné – Béres Károly – Márkusné Natter-Nád Klára, 100 éve született Gulyás György. *Békés-Tarhosi Kalendárium*. Megjelent: A Magyar Kodály Társaság hírei, 2016/3.

Csukás István: Békés-Tarhos

De messzire kerültem tőletek,
Víg fallalák, fátyol-bús madrigálok!
Ez a pár év viharként pörgetett,
dallamotokra máris rátalálok:
ott állok én is a híres kórus
szélén, jótorkú rövidnadrágos
kölyök, s száll a „Van három
jóbarátom...”

A grófi park nagyobb fényűzést még
nem látott: fehér zongorabillentyűn
küszködött nehéz ujjunk, ág-görcsét,
kapát-kaszát fogó merevséget gyúrt
le az idegenül lágy futam, és
– milyen csoda! – a paraszti nehéz
hallás Bartókon és Kodályon
megkönnyebbült.

Ó, zenét adó hatalom! Hisz úgy
építettünk iskolát, téglát hordva,
semmin se volt, cukorrépa-vasút
vitt reggelenként: s míg dalunk galambja
szűz álomként röpült, hivatalok
fontoskodása között elveszett
zengő iskolánk az országos gondban.

Felhasznált irodalom:

- Benczéné dr. Mező Judit, *Énekiskola Békés-tarhoson*. Megjelent: Márkusné Natter-Nád Klára, *40 éves a Magyar Kodály Társaság. Magyar Kodály Társaság*, 2018
- Farkas Lászlóné – Béres Károly – Márkusné Natter-Nád Klára, *100 éve született Gulyás György. Békés-Tarhosi Kalendárium*. Megjelent: *A Magyar Kodály Társaság hírei*, 2016/3.
- Gulyás György, *Büneim... büneim?*, Békés, 1988.
- Csende Béla, *Békés-Tarhos*, Békés Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága, 1976.
- F. Pálffy Zsuzsa, *Békés-Tarhosi nyitott könyv*, Békés, 2002.
- Gyarmati György, *A Rákosi-korszak*, ÁBTL-Rubicon, Budapest, 2011.
- Gyarmath Olga, *„Tudsz-e Tarhosért lelkesedéssel dolgozni...?”*, Békés, 2001.
- Kodály, *Visszatekintés I.*, sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc, Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 1974.
- Szokolay Sándor, *Hogy is kezdődött... – Levelek a diákévekből*, LEGEND ART, 2017.
- Virág Zsolt, *Magyar Kastélylexikon*, 10. kötet: *Békés megye kastélyai és kúriái*, Fo-Rom Invest, Budapest, 2009.
- további folyóiratcikkek